

بررسی رابطه سرمایه روانشناختی و ویژگی های شخصیتی با سرزندگی معلمان

رحیم فرزین^{۱*}، مجید برزگر^۲

تاریخ دریافت: ۹۵/۶/۲۷ صص ۹۰-۷۷ تاریخ پذیرش: ۹۷/۱۲/۱۵

چکیده

هدف از این پژوهش بررسی رابطه سرمایه روانشناختی و ویژگی های شخصیتی با سرزندگی معلمان بوده است. روش پژوهش، همبستگی و نمونه آماری ۲۰۲ نفر از جامعه معلمان ناحیه دو آموزش و پرورش شهر شیراز به روش خوشه ای تصادفی بود. ابزار مورد استفاده در پژوهش شامل پرسش نامه سرمایه روان-شناختی لوتانز، پرسش نامه شخصیتی پنج عاملی نئو و مقیاس سرزندگی رایان و فردریک بود و برای تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار تحلیل آمار استفاده شد. نتایج حاصل از آزمون همبستگی پیرسون نشان داد که میان ویژگی های شخصیتی و سرمایه روانشناختی با سرزندگی روابط چندگانه و معنی داری وجود دارد ($p \leq 0/01$). روان نژندی از ویژگی های شخصیت با سرزندگی رابطه منفی و معنی دار دارد ($-0/467$)، در صورتی که سایر ابعاد شخصیت، (برون گرایی، انعطاف پذیری، دلپذیربودن و مسئولیت پذیری) با میزان سرزندگی، همبستگی مثبت و معنی دار دارند. همچنین بین ابعاد سرمایه روانشناختی، یعنی خودکارآمدی، امیدواری، تاب آوری و خوش بینی، با سرزندگی رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد. نتایج آزمون رگرسیون نشان داد که از بین ویژگی های شخصیت، برون گرایی، انعطاف پذیری، و مسئولیت پذیری، سرزندگی را به طور مثبت و معنادار پیش بینی می کنند در صورتی که روان نژندی، سرزندگی را بطور منفی و معنادار پیش بینی می کند و دلپذیر بودن (به عنوان یکی از ابعاد ویژگی های شخصیتی) قادر به پیش بینی سرزندگی نمی باشد. همچنین خودکارآمدی و امیدواری از ابعاد سرمایه روانشناختی، سرزندگی را به طور مثبت و معنادار پیش بینی می کنند و تاب آوری و خوش بینی در سطح معناداری قادر به پیش بینی سرزندگی نمی باشند.

واژه های کلیدی: سرمایه روانشناختی، ویژگی های شخصیتی، سرزندگی، معلمان

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی

۲- استادیار گروه روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت، مرودشت، ایران

* نویسنده مسئول: rahim.farzin@yahoo.com

مقدمه

در دهه های اخیر، آموزش و پرورش به عنوان نهادی تاثیرگذار بر ساختار جامعه و فرهنگ، از اهمیت ویژه ای برخوردار گردیده است. پیشرفت علم و تکنولوژی مرهون تحولات اساسی در حوزه آموزش و پرورش می باشد. از طرف دیگر درصد زیادی از افراد، بیشتر سن کودکی، نوجوانی و جوانی را در مدارس می گذرانند. بنابراین اهمیت و جایگاه آموزش و پرورش، منحصر به فرد است. معلمان یکی از ارکان اصلی این حوزه محسوب می شوند و در واقع مجری و منتقل کننده سیاست های کلی آموزش و پرورش می باشند. پس ویژگی های شخصیتی، شور و نشاط و سرزندگی، و دیدگاه معلم به مسایل و موضوعات مختلف بر عملکرد او و نهایتا تاثیری که بر دانش آموز دارد مهم تلقی می شود.

روانشناسی مثبت نگر (Positive Psychology) به عنوان رویکرد تازه ای در روانشناسی، بر فهم و تشریح شادمانی، سرزندگی و احساس ذهنی بهزیستی و همچنین پیش بینی دقیق عواملی که بر آنها موثرند تمرکز دارد. از منظر روانشناسی مثبت نگر، عدم وجود نشانه های بیماری روانی، شاخص سلامتی نیست بلکه سازگاری، شادکامی، اعتماد به نفس و ویژگی های مثبتی از این دست، نشاندهنده سلامت بوده، هدف اصلی فرد در زندگی، شکوفایی قابلیت های خود است. بنابراین روانشناسان مثبت نگر بر وجود و رشد توانایی های فردی تاکید کرده و جنبه های مثبت روانی فرد را در نظر می گیرند. سرمایه روانشناختی (Psychological capital) یکی از شاخص های روانشناسی مثبت نگر می باشد که با ویژگی هایی از قبیل باور فرد به توانایی هایش برای دستیابی به موقعیت، داشتن پشتکار در دنبال کردن اهداف، ایجاد اسنادهای مثبت درباره خود و تحمل کردن مشکلات تعریف می شود. همچنین برخوردار بودن از سرمایه روانشناختی، افراد را قادر می سازد تا علاوه بر مقابله بهتر در برابر موقعیت های استرس زا، کمتر دچار تنش شده، در برابر مشکلات از توان بالایی برخوردار باشند، به دیدگاه روشنی در مورد خود برسند و کمتر تحت تاثیر وقایع روزانه قرار گیرند. لذا اینگونه افراد دارای سلامتی روانشناختی بالاتری نیز هستند. (Bahadori, khosroshahi, 2012). سرمایه روانشناختی مفهومی است که عمدتاً از تئوری و تحقیق در حیطه روانشناسی مثبت به دست آمده و در محیط کار مورد استفاده قرار گرفته است (Avey JB, ReichardRJ, Luthans F, Mhatre KH. 2011). امیدواری، خوش بینی، خودکارآمدی و تاب آوری از مولفه های سرمایه روانشناختی هستند (Brandt T, Gomes J, Boyanova, D. 2011). متغیرهای روانشناختی، از قبیل: امیدواری، تاب آوری، خوش بینی و خودکارآمدی، در مجموع یک منبع یا عامل نهفته جدیدی را تشکیل می دهند که در هر یک از این متغیرها، نمایان است. (Avey, B. e tal, 2011). اگرچه خصوصیات

شخصیتی زیادی وجود دارد، اما تحقیقات نشان می دهد که پنج عامل در زمان ها و فرهنگ های مختلف، مورد تایید قرار گرفته و به عنوان پنج عامل بزرگ شناخته شده اند و پس از تجدیدنظرهای زیاد به عامل های روان نژندی (عصبیت)، برون گرایی، انعطاف پذیری، دلپذیر بودن و وجدانی بودن (مسئولیت پذیری) نامگذاری شده اند و اکنون در توافق همگانی هستند (Costa & et al, 2002). پرسش تحقیق حاضر این است که آیا بین ویژگی های شخصیتی و سرمایه روانشناختی با سرزندگی معلمان رابطه ای وجود دارد؟

پیشینه تحقیق

سرزندگی (vitality) به عنوان یکی از مؤلفه های بهزیستی ذهنی در بسیاری از نظامهای پژوهشی مطرح می باشد. اهمیت توجه به این مسأله تا حدی است که امروزه در مورد بهزیستی ذهنی شاخص های ملی تهیه می-شود و آن قدر این مسأله اهمیت دارد که هر کشور یک شاخص ملی بهزیستی ذهنی را برای جامعه خود تدوین کرده است (Myers, 2000). پژوهش های اخیر نشان داده اند که میان سرزندگی و بهداشت روانی و نیز پیامدهای رشدی دیگر رابطه وجود دارد (Ryan & Frederick, 1997).

ریموند کتل (Raymond Cattell)، یکی از نظریه پردازان ویژگی های شخصیت، تعداد ویژگی های اصلی شخصیت را بیش از ۴۰۰۰ مورد که در لیست اولیه آلپورت وجود داشت به ۱۷۱ مورد تقلیل داد. او این کار را عمدتاً از طریق حذف ویژگی های غیرمتداول و ترکیب خصوصیات مشترک انجام داد و سپس لیست خود را به تنها ۱۶ ویژگی شخصیت کاهش داد. به گفته کتل (Cattell)، این ۱۶ ویژگی، منبع و منشاء شخصیت تمام انسان ها می باشند. کوستا و مک کری (Costa & McCrae, 1985) در پژوهشهای خود دریافتند که برونگرایی و رضایت خاطر، می تواند شادکامی فرد را در ۱۳ سال بعد پیش بینی کند. دو بعد شخصیتی برون گرایی و روان رنجوری، به ترتیب به صورت مثبت و منفی با احساس شادکامی افراد مرتبط است (Garoozi Farshi, 2006).

لوتانز (Luthans, 1999) معتقد است که بهزیستی روانی در درجه اول از عوامل فردی تاثیر می پذیرد که در این میان بر نقش سرمایه روانشناختی تاکید نموده است. از نظر وی سرمایه روانشناختی، سازه ای ترکیبی و به هم پیوسته است که چهار مولفه ادراکی-شناختی یعنی امید، خوش بینی، خودکارآمدی و تاب آوری را در بر دارد. این مولفه های در یک فرآیند تعاملی و ارزشیابانه، به زندگی فرد معنا بخشیده (wood, 1996) و تلاش فرد برای تغییر موقعیتهای فشارزا را تداوم داده (Erez, 2001)، او را برای ورود به صحنه عمل

آماده نموده (Judge & Bono, 2001) و مقاومت و سرسختی وی در تحقق اهداف را تضمین می کند (parker & et al, 2003).

روش پژوهش

از آنجا که هدف اصلی پژوهش رابطه بین شرایط موجود می باشد، بنابراین روش تحقیق توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری، شامل تمامی معلمان شاغل در آموزش و پرورش ناحیه دو شیراز در سال تحصیلی ۹۴-۹۳ می باشند. نمونه آماری متشکل از ۲۰۲ نفر از معلمان شاغل در آموزش و پرورش ناحیه دو شیراز بود که به روش خوشه ای انتخاب شدند.

ابزار پژوهش

ابزار پژوهش شامل سه پرسشنامه ی سرمایه روان شناختی (PCQ)، لوتانز (Luthans, 2007)، پرسشنامه شخصیتی پنج عاملی نئو- فرم کوتاه (NEO-FFI)، کوستا و مک کری (Costa & McCrae, 1985) و مقیاس سرزندگی رایان و فردریک ، Ryan & Frederick, 1997) می باشد. همه پرسش ها، دارای پاسخنامه پنج گزینه ای لیکرت هستند. پرسشنامه سرمایه روانشناختی در سال ۲۰۰۷ توسط لوتانز ساخته شد. تعداد ۲۴ سوال دارد که شامل چهار بعد و هر بعد، شامل شش سوال است که ابعاد آن شامل خودکارآمدی، امیدواری، تاب آوری و خوش بینی است. روایی پرسشنامه در مطالعات مختلف مورد تأیید قرار گرفته است. لوتانز (Luthans, 2007) با استفاده از تحلیل عاملی و معادلات ساختاری نسبت خوبی دو این آزمون را ۲۴/۶ و آماره های CFI و RMSEA این مدل را ۰/۹۷ و ۰/۰۸ گزارش کرده است که روایی عاملی آزمون مورد تأیید قرار گرفته است. پایایی پرسشنامه در ایران توسط بهادری خسروشاهی و همکاران (Bahadori khosroshahi & et al 2012) بر اساس آلفای کرونباخ ۰/۸۵ گزارش شده است. پایایی پرسشنامه در این تحقیق بر اساس آلفای کرونباخ ۰/۷۹ به دست آمد. پرسشنامه شخصیتی پنج عاملی نئو- فرم کوتاه (NEO-FFI)، توسط کوستا و مک کری (Costa & McCrae, 1985) ساخته شده و دارای ۶۰ سوال می باشد. این پرسشنامه دارای پنج مقیاس روان نژندی، برونگرایی، انعطاف پذیری، دلبذیر بودن و مسئولیت پذیری می باشد و هر کدام از بعدها شامل ۱۲ سوال می باشد. پرسشنامه شخصیتی (NEO-FFI) توسط مک کری و کوستا روی ۲۰۸ نفر از دانشجویان آمریکایی به فاصله سه ماه اجرا گردید که ضرایب اعتبار آن بین ۰/۸۳ تا ۰/۷۵ به دست آمده است. در هنجاریابی آزمون نئو (NEO) که توسط گروسی فرشی (Garoosi Farshi, M & et al 2001) روی نمونه ای با حجم ۲۰۰۰ نفر از بین دانشجویان دانشگاه های تبریز ، شیراز و دانشگاه های علوم پزشکی این دو شهر صورت گرفت ضریب همبستگی ۵ بعد اصلی را بین

۰/۵۶ تا ۰/۸۷ گزارش کرده است. جهت بررسی اعتبار محتوایی این آزمون از همبستگی بین دو فرم گزارش شخصی (S) و فرم ارزیابی مشاهده گر (R)، استفاده شد، که حداکثر همبستگی به میزان ۰/۶۶ در عامل برون گرایی و حداقل آن به میزان ۰/۴۵ در عامل سازگاری بود. مقیاس سرزندگی رایان و فردریک (Ryan & Frederick, 1997) دارای هشت گویه می باشد. این مقیاس در ایران در سال ۲۰۰۳ توسط عریضی ترجمه و روایی صوری و محتوایی آن توسط پنج نفر از اساتید روانشناسی بالینی تایید شده و ضریب پایایی آن ۰/۸۵ به دست آمده است (Abolghasemi, F. 2003).

برای تجزیه و تحلیل داده ها به کمک نرم افزار SPSS از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون استفاده شد.

نتایج

با توجه به اطلاعات مندرج در جدول شماره ۱ مشاهده می شود که از بین ابعاد شخصیت، متغیر روان نژندی با سرزندگی رابطه منفی و معنی دار وجود دارد ($p \leq 0/01$) که میزان آن برابر ۰/۴۶۷- می باشد. بنابراین با افزایش روان نژندی، میزان سرزندگی کاهش می یابد اما سایر ابعاد، یعنی برون گرایی، انعطاف پذیری، دلبذیر بودن و مسئولیت پذیری با سرزندگی رابطه مثبت معنی داری وجود دارد ($p \leq 0/01$). در ضمن بیشترین همبستگی مربوط به برون گرایی و کمترین میزان مربوط به انعطاف پذیری است.

جدول ۱- ماتریس همبستگی برای بررسی رابطه بین ابعاد سرمایه روانشناختی و سرزندگی

۵	۴	۳	۲	۱		
				۱	-۱	ابعاد سرمایه روانشناختی
			۱	۰/۶۵۷ **	-۲	
		۱	۰/۵۷۲ **	۰/۴۷۹ **	-۳	
	۱	۰/۲۹۵ **	۰/۴۱۸ **	۰/۳۷۷ **	۴- خوش بینی	
۱	۰/۳۳۱ **	۰/۴۰۹ **	۰/۶۰۱ **	۰/۵۷۴ **	سرزندگی	

(** $p \leq 0/01$, * $p \leq 0/05$)

با توجه به اطلاعات مندرج در جدول شماره ۲ مشاهده می‌شود که بین ابعاد سرمایه روانشناختی با سرزندگی رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد ($p \leq 0/01$) که بیشترین همبستگی مربوط به امیدواری و کمترین آن مربوط به خوش‌بینی است.

جدول ۲- ماتریس همبستگی برای بررسی رابطه بین ابعاد شخصیت و سرزندگی

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱- روان نژندی	۱					
۲- برون گرایی	-۰/۴۲۱	۱				
۳- انعطاف پذیری	-۰/۱۲۵	۰/۰۵۵	۱			
۴- دلپذیر بودن	-۰/۴۲۰	۰/۳۷۴	-۰/۱۰۴	۱		
۵- مسئولیت پذیری	-۰/۴۶۱	۰/۴	۰/۱۴۱	-۰/۳۰۰	۱	
۶- سرزندگی	-۰/۴۶۷	۰/۵۴۷	۰/۲۱۳	۰/۲۵۱	۰/۴۵۴	۱

($** p \leq 0/01$, $* p \leq 0/05$)

با توجه به اطلاعات مندرج در جدول ۳ مشاهده می‌شود که بین ابعاد سرمایه روانشناختی، یعنی خودکارآمدی، امیدواری، تاب آوری و خوش‌بینی، با سرزندگی رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد ($p \leq 0/01$) که میزان آنها به ترتیب ۰/۵۷۴، ۰/۶۰۱، ۰/۴۰۹ و ۰/۳۳۱ می‌باشد. بیشترین همبستگی مثبت با سرزندگی مربوط به امیدواری و کمترین آن مربوط به خوش‌بینی است.

جدول ۳- نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیری برای پیش بینی سرزندگی معلمان از طریق

ابعاد سرمایه روانشناختی

N	P	F	R	R ²
۲۰۲	p <	۳۹/۹۸	۰/۶۶۹	۰/۴۴۸

P	T	β	B	متغیر پیش بین
۰/۰۰۱	۳/۹۱	۰/۲۸۴	۰/۴۳۶	۱- خودکارآمدی
۰/۰۰۱	۴/۷۶	۰/۳۷۴	۰/۶۰۳	۲- امیدواری
۰/۴۲۷	۰/۷۹	۰/۰۵۳	۰/۰۷۹	۳- تاب آوری
۰/۳۳۵	۰/۹۶	۰/۰۶۲	۰/۱۱۷	۴- خوش بینی

همانطور که در جدول ۴ مشاهده می‌گردد با توجه به مقدار R² این مدل آماری، ۴۱ درصد از واریانس متغیر سرزندگی به واریانس متغیرهای پیش‌بینی کننده نسبت داده شده است و ابعاد شخصیت، پیش‌بینی کننده‌ی سرزندگی می‌باشد. از بین ویژگی‌های شخصیتی، برون‌گرایی، انعطاف‌پذیری و مسئولیت‌پذیری، سرزندگی را بطور مثبت و معنادار و روان نژندی سرزندگی را بطور منفی و معنادار پیش‌بینی می‌کند و دلپذیر بودن، به عنوان متغیر پیش‌بینی کننده‌ی سرزندگی، معنی‌دار نمی‌باشد.

جدول ۴- نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیری برای پیش بینی سرزندگی معلمان از طریق

ابعاد شخصیت

N	P	F	R	R ²
۲۰۲	p <	۲۸/۱۶	۰/۶۴۷	۰/۴۱۸
P	T	β	B	متغیر پیش بین
۰/۰۰۲	-۳/۱۳۹	-۰/۲۱۱	-۰/۱۵۷	۱- روان نژندی

۰/۰۰۱	۶/۰۱۶	۰/۳۸۳	۰/۴۴۳	۲- برون گرایی
۰/۰۱۶	۲/۴۲۳	۰/۱۳۶	۰/۱۵۴	۳- انعطاف پذیری
۰/۷۰۹	-۰/۳۷۴	-۰/۰۲۴	-۰/۰۲۹	۴- دلپذیر بودن
۰/۰۰۳	۲/۹۹۶	۰/۱۹۲	۰/۱۶۹	۵- مسئولیت پذیری

بحث و نتیجه گیری

در عصر حاضر، یکی از مهمترین موضوعات در کشورهای مختلف، موضوع تعلیم و تربیت است. بنابراین، تربیت نسل آینده از طریق آموزش و پرورش، لازم و ضروری می‌باشد. از طرفی طبق آخرین تحقیقات، معلمان موفق و اثربخش از خصوصیات شخصیتی ویژه و منحصر به فردی برخوردارند که روانشناسی شخصیت از آن به عنوان تیپ شخصیتی یاد می‌کند از سوی دیگر مباحث مطرح شده در روانشناسی مثبت نگر نیز با ارایه برخی صفات و ویژگی ها، تاثیر آنها را بر زندگی افراد از جمله معلمان، مورد تایید قرار داده است. و سرانجام این که سرزندگی افراد تاثیر خاصی در روابط افراد و شیوه تعاملات فرد با اطرافیان دارد و عوامل مختلفی بر سرزندگی فرد تاثیر گذار می باشد. البته در کشور ما پژوهش های محدودی در زمینه سرزندگی صورت گرفته است. در این پژوهش مقصد محقق این بود که دریابد آیا سرمایه روانشناختی و ویژگی های شخصیتی با سرزندگی معلمان در ارتباط است؟

نتایج به دست آمده نشان داد که از بین ابعاد شخصیت، متغیر روان نژندی با سرزندگی رابطه منفی و معنی دار، و سایر ابعاد یعنی برون گرایی، انعطاف پذیری، دلپذیر بودن و مسئولیت پذیری با سرزندگی رابطه مثبت معنی داری وجود دارد که با تحقیقات قبلی سازگار است (Hosein khazadeh, A. & et al 2006). در تبیین این فرضیه می توان گفت فرد برونگرا توانایی ارتباط موثر و بهتری با دنیای خارج برقرار می کند و در تعامل با دیگران قرار می گیرد. همبستگی برونگرایی با سرزندگی و شادی آنقدر مسلم و قوی است که برخی صاحب نظران، تعریف نشاط و سرزندگی را بدون در نظر گرفتن برونگرایی صحیح نمی دانند و از نظر آنها این همبستگی می تواند شادی ۱۷ سال بعد فرد را پیش بینی کند (Moradi, M. & et al 2005). اشخاص منعطف هم درباره ی دنیای درونی و هم درباره ی دنیای بیرونی کنجکاو هستند و زندگی آنها از لحاظ تجربه غنی است. آنها مایل به پذیرش عقاید جدید و

ارزش های غیرمعارف بوده و بیشتر و عمیق تر از اشخاص غیرانعطاف پذیر، هیجان های مثبت و منفی را تجربه می کنند. فرد انعطاف پذیر در مواجهه با مشکلات، منطقی تر عمل می کند و نهایتاً اینکه سرزنده تر و با نشاط تر خواهد بود. وظیفه شناسی و مسؤلیت پذیری (با وجدان بودن) توصیف کننده ی قدرت کنترل تکانه ها، به نحوی که جامعه مطلوب می داند و تسهیل کننده ی رفتار تکلیف محور و هدف محور است. وظیفه شناسی ویژگی هایی چون تفکر قبل از عمل، به تأخیراندازی ارضا، خواسته ها، رعایت قوانین و هنجارها و سازماندهی و اولویت بندی تکالیف را در برمی گیرد. رابطه روان نژندی با سرزندگی منفی است، بدین معنی که افراد روان نژند از سرزندگی کمتری برخوردارند. این افراد، مضطرب، افسرده، تنیده، و دمدمی هستند که این ویژگی ها کیفیت زندگی را پایین می آورد و به طور منفی آن را تحت تاثیر قرار می دهد (Hamid, N. & Zemestani, M. 2012). مؤثرترین قلمرو مقیاس های شخصیت تقابل سازگاری یا ثبات عاطفی با ناسازگاری یا روان نژندی است.

همچنین نتایج به دست آمده نشان داد که بین ابعاد سرمایه روانشناختی، یعنی خودکارآمدی، امیدواری، تاب آوری و خوش بینی، با سرزندگی رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد. این یافته با نتایج تحقیقات قبلی سازگار است (Rahimi, F. 2012). در تبیین این فرضیه می توان گفت که سرمایه روانشناختی یک حالت روانشناختی مثبت و رویکرد واقع گرا و انعطاف پذیر نسبت به زندگی است که از چهار سازه تشکیل می شود و هر کدام از آنها به عنوان یک ظرفیت روانشناختی مثبت در نظر گرفته می شود، دارای مقیاس اندازه گیری معتبر است، مبتنی بر نظریه و تحقیق است و قابلیت رشد دارد و به طور چشمگیری با پیامدهای عملکردی ارتباط دارد (Luthans, F., Youssef, C.M. 2007).

از بین ویژگی های شخصیتی، برون گرایی، انعطاف پذیری و مسؤلیت پذیری، سرزندگی را بطور مثبت و معنادار پیش بینی می کنند و روان نژندی، سرزندگی را بطور منفی و معنادار پیش بینی می کند در حالی که دلپذیر بودن، قادر به پیش بینی سرزندگی نمی باشد. در تبیین این فرضیه می توان گفت که فرد برونگرا، انعطاف پذیر و مسؤلیت پذیر، از ویژگی های شخصیتی مثبتی برخوردار است که در ارتباط با دیگران بطور شایسته تری رفتار می کند، نگرش بهتری به مسائل اجتماعی دارد، در برابر مسائل استرس زا مقاومت بیشتری نشان می دهد و دارای شور و نشاط بیشتری است که این ویژگی ها می توانند سرزندگی فرد را در آینده پیش بینی نمایند. از سوی دیگر فردی با ویژگی روان نژندی در ارتباط با محیط اجتماعی و روابط انسانی و حتی مسائل شخصی دچار تنیدگی، افسردگی، مضطرب، و ویژگی های منفی دیگری می شود. این ویژگی ها هم بر روابط بین فردی تاثیر منفی می گذارد و

هم در نگرش و بینش فرد اثر نامطلوبی دارد. بنابراین فرد روان رنجور، دیدگاهی منفی به خود، زندگی و دیگران پیدا می کند و رفته رفته شور و نشاط خود را از دست می دهد که نتیجه آن کاهش سرزندگی فرد خواهد بود. پس فرد روان رنجور در آینده از سرزندگی کمتری برخوردار خواهد بود.

از بین ابعاد سرمایه روانشناختی، دو بعد آن یعنی خودکارآمدی و امیدواری، سرزندگی را بطور مثبت و معنادار پیش بینی می کنند در حالی که دو بعد دیگر (تاب آوری و خوش بینی)، قادر به پیش بینی سرزندگی نمی باشند. تحقیقات قبلی در مورد پیش بینی ابعاد سرمایه روانشناختی با سرزندگی، نتایج مختلفی حاصل شده است که برخی از آنها با پژوهش حاضر همخوانی ندارد. زهرا محمودی (Mahmoudi, Z. 2013) خوش بینی و خودکارآمدی را جزو مولفه های پیش بینی کننده سرزندگی می داند و یا اینکه (Rahimi, F. 2012) خوش بینی را پیش بینی کننده ی سرزندگی بیان می کنند.

در تبیین پیش بینی سرزندگی از روی مولفه ی خودکارآمدی می توان گفت که فرد خودکارآمد، خود را دارای توانمندی ها و ظرفیت لازم برای انجام یک تکلیف خاص، تلقی می کند و تصور می کند که می تواند از عهده حل مسئله برآید در نتیجه با نشاط بیشتری به کار خود ادامه می دهد و سرزنده تر است. امیدواری که با توانایی شخص برای هدف گذاری، تجسم مسیرهای لازم برای رسیدن به هدفها و داشتن انگیزه لازم در جهت رسیدن به آن هدفها تعریف می گردد نشان می دهد که فرد امیدوار، اهداف خود را ترسیم می کند و برای رسیدن به آنها با توجه به توانایی های خود برنامه ریزی می نماید و داشتن انگیزه به او کمک می کند تا ضمن پشت سر نهادن موانع، مسیر تعیین شده را با انرژی بیشتری طی نماید. بنابراین از حالات روانی مثبت و بهتری همچون نشاط و سرزندگی برخوردار خواهد شد. خوش بینی به اسنادهای علی مثبت اشاره می کند و روشی است که در آن افراد وقایع مثبت و منفی را تبیین می کنند و انتظار نتیجه مثبت دارند. این که چرا در پژوهش حاضر خوش بینی نتوانسته سرزندگی را پیش بینی نماید، می توان این گونه تبیین نمود که فرد، با اینکه انتظار نتیجه مثبت از افکار و اعمال فعلی خود دارد اما این انتظار، باعث شادابی، نشاط، شور و سرزندگی وی نمی گردد. چون ممکن است در گذشته، این موضوع را تجربه نموده و به این نتیجه رسیده که خوش بین بودن، همیشه با نشاط و سرزندگی همراه نیست. تاب آوری، ظرفیت فرد برای پاسخ دادن و شکوفا شدن در شرایط فشارزای مثبت یا منفی است. داشتن ظرفیت فعلی، تضمین کننده سرزندگی در آینده نیست، چرا که ممکن است فرد در گذر زمان، این توانایی را از دست بدهد و آن گونه که لازم است نتواند در برابر فشارها تحمل

نماید. بنابراین پاسخ دادن به شرایط فعلی، پیش بینی کننده نشاط و سرزندگی و داشتن انگیزه، در آینده نمی باشد.

از محدودیت های این پژوهش می توان به بی انگیزگی معلمان در پاسخ به پرسشنامه ها، کوتاه بودن زنگ تفریح و عدم همکاری معلمان در سایر وقت ها، و تعداد زیاد پرسش ها بوده می توان اشاره نمود و یاد آوری میگرد که در تعمیم نتایج این پژوهش باید احتیاط نمود. برای تعمیم نتایج به سایر جمعیت ها، پیشنهاد می شود تحقیقات بیشتری در دیگر مناطق جغرافیایی با بافت فرهنگی متفاوت و بر روی جمعیت های دیگر انجام شود. با توجه به تاثیر سرزندگی معلمان بر روند تعلیم و تربیت، لازم است متخصصان و مسئولان آموزش و پرورش با دقت بیشتری به این موضوع توجه نموده و حتی الامکان کلاس های آموزشی برای آگاهی معلمان از شرایط روانی و هیجانی خود، برگزار گردد.

References

- Abolghasemi, F. (2003). Standardization of positive and negative emotions and its simultaneous validation with the mental health and vitality scale in Isfahan University students. MA thesis of general psychology, University of Isfahan. [Persian].
- Ahmadi S. (2011). Vitality and reliability of identification of faces scale. MS. Dissertation. Rudehen: Islamic Azad University, Branch of Rudehen. [Persian]
- Avey JB, ReichardRJ, Luthans F, Mhatre KH. (2011). Meta-analysis of the impact of positive psychological capital on employee attitudes, behaviors, and performance. Human resource development quarterly; 22(2): 127-52
- Avey, B. etal. (2006); "The implications of positive psychological capital on employee absenteeism", Journal of Leadership and Organizational Studies, VOL 13, NO 2, Pp 50-110.
- Azimzade, A. (2011). Investigating the Relationship between the Components of the Five Factor Model of Personality and welfare in

Students. Quarterly Journal of Educational Psychology, Islamic Azad University, Tonekabon Branch, VOL 2, NO, 2. [Persian].

- Badri gergeri, R. (2012). The Relationship between Personality Factors and Job Satisfaction among Sepah Bank's Employees in Tabriz. Beyond Management 6th year, NO, 21. [Persian].
- Bagheri, F., Akbarzadeh, F, & Hatami, H. (2010). The relationship between nurses spiritual intelligence and happiness Iran. Iranian south medical journal bimonthly. VOL 14, No, 4, pp 256-263 [Persian].
- Bahadori khosroshahi, J. Hashemi, T & Jalil Babapoor, KH (2012). The relationship between psychological capital and social capital of students, Tabriz University. Journal of Research and Health, Gonabad, vol 2, NO 1, Pp 145-153.
- Brandt T, Gomes J, Boyanova, D. (2011). Personality and psychological capital as European countries. Finnish. Journal of Business Economics; VOL 3, NO, 11, Pp 263-89.
- Costa, P., McCrae, R. (1992). Revised NEO Personality Inventory (NEO PI-R) and NEO five factor Inventory (NEOFFI) professional Odessa. FL Psychological Assessment resources.
- Dehghanizadeh, M H. (2012). Educational vitality and perception of family communication model, intermediate role of self-efficacy. Journal of Teaching and Learning, VOL 4, NO 4, PP 62-63. [Persian].
- Erez, A., Judge, T. (2001). Relationship of Core Self-Evaluations to Goal Setting, Motivation, and Performance. Journal of Applied Psychology, 86(6), 1270-1279.
- Garoosi Farshi, M & et al (2001). Application of New Neo Personality Test and Analytical Review of its Features and Its Functional Structure Amonge Iranian Students. Journal of homosapiens cast University. Vol 11, NO 39, Pp 179- 198. [Persian].
- Hamid, N. & Zemestani, M. (2012). The Relationship between Spiritual Intelligence and Personality Characteristics with Quality of Life in Medical Students, Hormozgan Medical Journal, VOL 17, NO 4, PP 347-355. [Persian].
- Hosein khazadeh, A. & et al (2006). Investigating the Relationship between Personality Dimensions and Happiness in Students, Journal of Cognitive Science, VOI 5, NO 5. [Persian].
- Judge, T. Bono, J. (2001). Relationship of Core Self-Evaluations Traits Self-Esteem, Generalized Self-Efficacy, Locus of Control, and Emotional Stability – With Job Satisfaction and Job Performance: A Meta-Analysis. Journal of Applied Psychology, 86, 80-92.
- Luthans, F. and Avolio, B.J. (2007), Positive psychological capital: Measurement and relationship with performance and satisfaction, Personnel Psychology, 60.
- Luthans, F., Vogelgesang, G. and Lester, P.B. (2006), Developing the Psychological Capital of Resiliency, Human Resource Development Review, 5, 1.

- Luthans, F., Youssef, C.M. (2007). Positive Organizational Behavior in the Workplace the Impact of Hope, Optimism, and Resilience, *Journal of Management* 33(5), 774-800
- Moradi, M. & et al (2005). Personality and happiness; *Overview Journal of Cognitive Sciences*
- VOL 7, NO 2. [Persian]
- Myers, D. G. (2000). The funds, friends, and faith of happy people .*American psychologist*, 55, 56-67.
- Rahimi, F. (2012). The relationship between the psychological Capital in the work environment of the employees with their enthusiasm in the organization. *Journal of Occupational and Organizational Consulting*, VOL 4, NO 12. [Persian]
- Ryan, R. M. &Deci, E. L. (2001). To be happy or to be self- fulfilled: A review of research on hedonic and eudaimonic well-being. *Annval review of psychology*. Vol. 52, Pp: 141-166.
- Ryan RM., Frederick C. (2002). Relationship status: Scales for assessing the vitality of late adolescents' relationships with their parents. *Children's health care*
- Seligman, R. (2000). Descriptive analysis of mental health. *Journal of mental Health & counseling* VOL 12, NO 36, PP 5-17.
- Taghizadeh, K. (2006). Investigating the relationship between job satisfaction with happiness and vitality among faculty members of Isfahan University. MA thesis of general Degree in Educational Management. Isfahan, University [in Persian].
- Taji, M. (2007). The relationship of teacher's behavior with vitality and internal motivation high school students in Isfahan. *Journal of Educational Innovations*, VOL 6, NO 23. [in Persian].
- Wood, S. Wood, E. (1996). *The World of Psychology* (2nd Edn.), Allyn and Bacon, USA.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی